

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Медичний факультет
(назва факультету)

Кафедра педіатрії
(назва відділу)

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Проректор з наукової та педагогічної роботи
Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ
" 01 " 09 2024

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ КОМПОНЕНТИ

Медичний факультет, курс 6
Навчальна компонента - «ПЕДІАТРІЯ»

Затверджено:
Засідання кафедри педіатрії _____
Одеський національний медичний університет

Протокол № 1 від « 29 » 08 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (Микола АРЯЄВ.)
(підпис) (Прізвище, ім'я)

Перезатверджено:

Засідання кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет

Протокол № 1 від 26 08 2025 р.

Завідувач кафедри Микола АРЯЄВ

Методичні рекомендації до практичного заняття з навчальної дисципліни «Педіатрія»
освітньо-професійної програми «Медицина» ОНМедУ кафедри педіатрії

Розробники: проф. Микола АРЯЄВ, доцент Віктор БІРЮКОВ, доцент Лариса КАПЛІНА,
доцент Людмила СЕНЬКІВСЬКА, доцент Роман ПАПІНКО, доцент Максим ФЕДІН, доцент
доктор філософських наук Дарія КОЛОМІЄЦЬ, к.мед.н. асистент Віра Коропець, асистент
Любов БРАТКОВА

Примітка. У разі публікації методичних розробок як самостійної друкованої роботи
вчена рада факультету надає рекомендацію до публікації за наявності двох рецензій, одна з
яких зовнішня — від рецензента іншого закладу вищої освіти.

Практичні заняття.

Змістовий модуль №4 «Диференційна діагностика найбільш поширених захворювань органів травлення у дітей. Екстрена допомога при основних невідкладних станах».

Практичне заняття №46-49

Тема 14. Синдром абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика. Тактика лікаря. Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунку та кишечника у дітей.

Синдром абдомінального болю у дітей: проблемно-орієнтований підхід в педіатрії. Патофізіологія абдомінального болю у дітей. Основні причини абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика захворювань, які супроводжуються синдромом абдомінального болю у дітей. Лабораторні та інструментальні обстеження дітей з синдромом абдомінального болю. Показання до консультації дитячим хірургом. Лікування синдрому абдомінального болю різного генезу у дітей. Невідкладна допомога при загрозливих станах, які супроводжуються абдомінальним болем у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунку у дітей.

Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей (функціональній диспепсії, гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі, гастритах, виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки). Функціональні захворювання шлунково-кишкового тракту у дітей раннього віку. Регургітіція, румінація, малюкові кольки. Провідні клінічні симптоми та синдроми, діагностика, тактика ведення. Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань шлунку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях шлунку. Невідкладна допомога при шлунковій кровотечі. Профілактика та диспансерне спостереження при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань кишечника у дітей. Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей (функціональній діареї, закрепі, дисахаридазній недостатності, ексудативній ентеропатії, целиакії, муковісцидозі, хворобі Крона, неспецифічному виразковому коліті). Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань кишечника. Оцінка, класифікація, лікування, консультація та наступне спостереження при діареї, зневодненні, наявності крові у випороженнях. Тактика ведення за алгоритмом Інтегрованого ведення хвороб дитячого віку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях кишечника. Профілактика та диспансерне спостереження при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей.

Практичне заняття № 50-52

Тема 15. Диференційна діагностика захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей. Невідкладна допомога при гострій печінковій недостатності. Синдром портальної гіпертензії.

Провідні клінічні симптоми, синдроми та варіанти перебігу при функціональних та органічних захворюваннях гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей (дисфункції жовчного міхура та сфінктера Одді, гострому та хронічному холециститі, гострому та хронічному панкреатиті та хронічному автоімунному гепатиті). Дані лабораторних та інструментальних досліджень при захворюваннях гепатобіліарної системи і підшлункової залози у дітей. Диференційна діагностика захворювань які супроводжуються

екзокринною недостатністю підшлункової залози та функціональних і органічних захворювань гепатобіліарної системи у дітей. Лікування дітей з функціональними та органічними захворюваннями гепатобіліарної системи та підшлункової залози, корекція екзокринної недостатності підшлункової залози у дітей. Надання невідкладної допомоги при гострій печінковій недостатності та ускладненнях синдрому портальної гіпертензії. Профілактика та диспансерне спостереження захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей.

Мета: Набуття здобувачем вищої освіти знань та формування елементів професійної компетентності в галузі педіатрії з неонатологічного відділення:

Тема 16. Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунку та кишечника у дітей.

Тема 17. Диференційна діагностика захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей. Невідкладна допомога при гострій печінковій недостатності. Синдром портальної гіпертензії.

Основні поняття:

Тема 14. Синдром абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика. Тактика лікаря. Диференційна діагностика функціональних та органічних захворюваннях шлунку та кишечника у дітей.

Синдром абдомінального болю у дітей: проблемно-орієнтований підхід в педіатрії. Патофізіологія абдомінального болю у дітей. Основні причини абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика захворювань, які супроводжуються синдромом абдомінального болю у дітей. Лабораторні та інструментальні обстеження дітей з синдромом абдомінального болю. Показання до консультації дитячим хірургом. Лікування синдрому абдомінального болю різного генезу у дітей. Невідкладна допомога при загрозливих станах, які супроводжуються абдомінальним болем у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунку у дітей.

Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей (функціональній диспепсії, гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі, гастритах, виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки). Функціональні захворювання шлунково-кишкового тракту у дітей раннього віку. Регургітіція, румінація, малюкові кольки. Провідні клінічні симптоми та синдроми, діагностика, тактика ведення. Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань шлунку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях шлунку. Невідкладна допомога при шлунковій кровотечі. Профілактика та диспансерне спостереження при функціональних та органічних захворювань шлунку у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань кишечника у дітей. Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей (функціональній діареї, закрепі, дисахаридазній недостатності, ексудативній ентеропатії, целиакії, муковісцидозі, хворобі Крона, неспецифічному виразковому коліті). Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань кишечника. Оцінка, класифікація, лікування, консультація та наступне спостереження при діареї, зневодненні, наявності крові у випороженнях. Тактика ведення за алгоритмом Інтегрованого ведення хвороб дитячого віку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях кишечника. Профілактика та диспансерне спостереження при

функціональних та органічних захворювань кишечника у дітей.

Тема 15. Диференційна діагностика захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей. Невідкладна допомога при гострій печінковій недостатності. Синдром портальної гіпертензії.

Провідні клінічні симптоми, синдроми та варіанти перебігу при функціональних та органічних захворюваннях гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей (дисфункції жовчного міхура та сфінктера Одді, гострому та хронічному холециститі, гострому та хронічному панкреатиті та хронічному автоімунному гепатиті). Дані лабораторних та інструментальних досліджень при захворюваннях гепатобіліарної системи і підшлункової залози у дітей. Диференційна діагностика захворювань які супроводжуються екзокринною недостатністю підшлункової залози та функціональних і органічних захворювань гепатобіліарної системи у дітей. Лікування дітей з функціональними та органічними захворюваннями гепатобіліарної системи та підшлункової залози, корекція екзокринної недостатності підшлункової залози у дітей. Надання невідкладної допомоги при гострій печінковій недостатності та ускладненнях синдрому портальної гіпертензії. Профілактика та диспансерне спостереження захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей.

Обладнання: симуляційний манекен дитини, пацієнт відповідно до теми заняття (за можливістю).

Тривалість кожного заняття 2 години.

План:

- 1. Організаційні заходи** (привітання, перевірка присутніх, оголошення теми, мети уроку, мотивація здобувачів вищої освіти до вивчення теми).
- 2. Контроль опорного рівня знань:**

Тема 14. Синдром абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика. Тактика лікаря. Диференційна діагностика функціональних та органічних захворюваннях шлунку та кишечника у дітей.

Синдром абдомінального болю у дітей: проблемно-орієнтований підхід в педіатрії. Патофізіологія абдомінального болю у дітей. Основні причини абдомінального болю у дітей. Диференційна діагностика захворювань, які супроводжуються синдромом абдомінального болю у дітей. Лабораторні та інструментальні обстеження дітей з синдромом абдомінального болю. Показання до консультації дитячим хірургом. Лікування синдрому абдомінального болю різного генезу у дітей. Невідкладна допомога при загрозливих станах, які супроводжуються абдомінальним болем у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунку у дітей.

Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей (функціональній диспепсії, гастроезофагеальній рефлюксній хворобі, гастритах, виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки). Функціональні захворювання шлунково-кишкового тракту у дітей раннього віку. Регургітіція, румінація, малюкові кольки. Провідні клінічні симптоми та синдроми, діагностика, тактика ведення. Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях шлунку у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань шлунку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях шлунку. Невідкладна допомога при шлунковій кровотечі. Профілактика та диспансерне спостереження при функціональних та органічних захворювань шлунку у дітей.

Диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань кишечника у

дітей. Провідні клінічні симптоми та синдроми при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей (функціональній діареї, закрепі, дисахаридазній недостатності, ексудативній ентеропатії, целиакії, муковісцидозі, хворобі Крона, неспецифічному виразковому коліті). Клінічне та інструментальне обстеження та диференціальна діагностика при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей. Клінічні варіанти перебігу функціональних та органічних захворювань кишечника. Оцінка, класифікація, лікування, консультація та наступне спостереження при діареї, зневодненні, наявності крові у випорожненнях. Тактика ведення за алгоритмом Інтегрованого ведення хвороб дитячого віку. Тактика ведення дітей при функціональних та органічних захворюваннях кишечника. Профілактика та диспансерне спостереження при функціональних та органічних захворюваннях кишечника у дітей.

Тема 15. Диференційна діагностика захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей. Невідкладна допомога при гострій печінковій недостатності. Синдром портальної гіпертензії.

Провідні клінічні симптоми, синдроми та варіанти перебігу при функціональних та органічних захворюваннях гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей (дисфункції жовчного міхура та сфінктера Одді, гострому та хронічному холециститі, гострому та хронічному панкреатиті та хронічному автоімунному гепатиті). Дані лабораторних та інструментальних досліджень при захворюваннях гепатобіліарної системи і підшлункової залози дітей. Диференційна діагностика захворювань які супроводжуються екзокринною недостатністю підшлункової залози та функціональних і органічних захворювань гепатобіліарної системи у дітей. Лікування дітей з функціональними та органічними захворюваннями гепатобіліарної системи та підшлункової залози, корекція екзокринної недостатності підшлункової залози у дітей. Надання невідкладної допомоги при гострій печінковій недостатності та ускладненнях синдрому портальної гіпертензії. Профілактика та диспансерне спостереження захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей.

3. Формування професійних умінь і навичок (оволодіння навичками спілкування, диспансеризація, визначення схеми лікування, лабораторні дослідження та ін.)
оволодіння навичками:

1. Обстеження, огляд та диспансеризація дітей з функціональною диспепсією, гастроєзофагеальною рефлюксною хворобою, гастритом, виразковою хворобою шлунка та дванадцятипалої кишки.
2. Обстеження дітей з функціональними та органічними захворюваннями шлунка.
3. Обстеження, диспансеризація та диференційна діагностика функціональних та органічних захворювань шлунка у дітей.
4. Оцінка клінічних варіантів функціональних та органічних захворювань шлунка.
5. Тактика оцінки невідкладної допомоги при шлунковій кровотечі .
6. Оцініть профілактика та диспансерне спостереження функціональних та органічних захворювань шлунка у дітей.
7. Обстеження, огляд та диспансеризація дітей з функціональною діареєю, дисахаридазною недостатністю, ексудативною ентеропатією, целиакією, муковісцидозом, хворобою Крона, неспецифічним виразковим колітом .
8. Оцінка дітей с функціональні та органічні захворювання кишечника .
9. Оціночна дія _ ведення дітей з функціональними та органічними захворюваннями кишечника.
10. Оцініть профілактика та диспансерне спостереження функціональних та органічних захворювань кишечника у дітей.
11. Тактика оцінки невідкладної допомоги при гострій печінковій недостатності. Синдром портальної гіпертензії .

12. Обстеження, огляд та диспансеризація дітей з порушенням функції жовчного міхура та сфінктера Одді, гострим та хронічним холециститом, гострим та хронічним панкреатитом та хронічним гепатитом .

13. Опитування, огляд та диспансеризація даних лабораторних та інструментальних досліджень при захворюваннях гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей.

14. Оціночна дія лікування дітей з функціональними та органічними захворюваннями гепатобіліарної системи та підшлункової залози, корекція зовнішньосекреторної недостатності підшлункової залози у дітей.

15. Надання невідкладної допомоги при гострій печінковій недостатності та ускладненнях синдрому портальної гіпертензії.

16. Оцініть профілактика та диспансерне спостереження захворювань гепатобіліарної системи та підшлункової залози у дітей.

17. Вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок обстеження пацієнтів, демонстрація та відпрацювання навичок виконання маніпуляцій за списком, тренування та відпрацювання навичок на імітаційних манекенах, тренувальні вправи на діагностика найпоширеніших захворювань шлунково-кишкового тракту у дітей.

4. Підбиття підсумків: тестування, іспит (в кінці модуля).

5. Список рекомендованої літератури (основні, додаткові, електронні інформаційні ресурси):

Основна:

1. Клінічна педіатрія: навчальний посібник: у 2 т. Т. 2 / М. Л. Аряєв, Л. І. Сеньківська, Н. Г. Лотиш та ін. – Одеса : Олді+, 2025. – 222 с.
2. Неонатологія: підручник у 3 т. / Т. К. Знаменська, Ю.Г. Антипкін, М.Л. Аряєв та ін.; за ред. Т.К. Знаменської. Львів: Видавець Марченко Т.В., 2020, Т. 1. 407 с; Т. 2. 455 с.; Т 3. 379 с.
3. Педіатрія. Диференційна діагностика. Невідкладні стани. / за ред. Аряєва М.Л., Котової Н.В. Одеса: ОНМедУ, 2017. 280 с.
4. Педіатрія: підручник у 2 т. / за ред. Аряєва М.Л., Котової Н.В. Т. 2. Захворювання дітей раннього віку. Пульмонологія. Алергологія. Кардіологія. Гастроентерологія. Нефрологія. ВІЛ-інфекція. Первинна медико-санітарна допомога, 2014. 312 с.
5. Педіатрія: навчальний посібник у 2 т. / за ред. М. Л. Аряєва, Н. В. Котової. Т.1. Неонатологія. Гематологія. Ендокринологія. Одеса: ОНМедУ, 2014. 155 с.

Додаткова:

1. Клініка та синдромна терапія невідкладних станів у дітей : посібник / В. Ф. Лобода, Є. Ф. Бузько, Л. М. Слободян [та ін.]. – 2-ге вид., без змін. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2018. – 207 с. – (Лікарська практика).
2. Педіатрія : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів IV рівня акред. / за ред. проф. О. В. Тяжкої. – Вид. 5-те. випр. та допов. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 1152 с.: іл.
3. Клінічне обстеження дитини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: пер. з рос. / О. В. Катілов, Д. В. Дмитрієв, К. Ю. Дмитрієва, С. Ю. Макаров. – 2-ге вид. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 520 с. : іл.
4. Невідкладні стани в педіатричній практиці : навч. посіб. для студентів, лікарів-інтернів мед. закл. вищ. освіти / Ю. В. Марушко, Г. Г. Шеф, Ф. С. Глумчер, С. М. Ярославська. - 2-ге вид., переробл. та допов. - Київ : Медицина, 2020. - 439 с.
5. Крючко Т.О., Абатуров О.Є. Педіатрія: національний підручник /Т.О.Крючко, О.Є. Абатуров [та ін.] //За ред. проф. Т.О. Крючко, проф. О.Є Абатунова. – Київ:ВСВ «Медицина», 2015. – 206 с.
6. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 р. № 1945 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної медичної допомоги «Інтегроване ведення хвороб дитячого віку».
7. Наказ МОЗ України № 1179 від 29.06.2023 Про затвердження Стандарту медичної

- допомоги «Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба у дітей»
8. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 р. №1269 «Екстрена медична допомога: новий клінічний протокол».
 9. Наказ МОЗ України від 15.07.2016 р. № 723 «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги муковісцидоз».
 10. РИМСЬКІ КРИТЕРІЇ IV (2016): ЩО НОВОГО? В.Г. Майданник //Міжнародний журнал педіатрії, акушерства та гінекології Липень/Серпень 2016 Том 10 №1
<http://ijpog.org/downloads/24/8-18.pdf>
 11. Наказ МОЗ 26.05.2010 N 438 Про затвердження протоколів діагностики та лікування захворювань органів травлення у дітей { Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 1514 (v1514282-23) від 25.08.2023.
 12. Madisch A, Andresen V, Enck P, Labenz J, Frieling T, Schemann M. The Diagnosis and Treatment of Functional Dyspepsia. Deutsches Aertzblatt Online [Internet]. Deutscher Arzte-Verlag GmbH; 2018 Mar 30; Available from: <http://dx.doi.org/10.3238/arztebl.2018.0222>
 13. Futagami S, Yamawaki H, Agawa S, Higuchi K, Ikeda G, Noda H, et al. New classification Rome IV functional dyspepsia and subtypes. Translational Gastroenterology and Hepatology [Internet]. AME Publishing Company; 2018 Sep;3:70–70. Available from: <http://dx.doi.org/10.21037/tgh.2018.09.12>

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://www.pediatrics.od.ua/>
2. <http://moz.gov.ua>
3. <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-14092021--1945-pro-zatverdzhennja-unifikovanogo-klinichnogo-protokolu-pervinnoi-medichnoi-dopomogi-integrovane-vedennja-hvorob-ditjachogo-viku>
4. <http://pediacalls.com/e-books/nelson-textbook-of-pediatrics-21st-edition/>
5. <https://www.ama-assn.org/about>
6. <https://www.facebook.com/AmericanMedicalAssociation/>
7. www.oapn.od.ua
8. www.who.int
9. <https://www.dec.gov.ua/mtd/home/>
10. <https://www.dec.gov.ua/mtd/home/>
11. <http://bma.org.uk>
12. <http://www.gmc-uk.org>
13. <http://www.bundesaerztekammer.de>
14. Міжнародна педіатрична асоціація (ІРА)
https://www.who.int/workforcealliance/members_partners/member_list/ipa/en/